

FAKITERMELÉSI MÓDSZERVÁLTÁS AZ ÁSOTTHALMI ERDÉSZETBEN

Héjja Endre

A Délalföldi EFAG Ásotthalmi Erdészete a Duna-Tisza közti homokhát erdőgazdasági táján — szétszórt erdőttesteken — gazdálkodó egység, kisebb vertikum, mely állományviszonyaihoz képest viszonylag nagy — 26 ezer m³ nettó — fakitermelési feladattal rendelkezik. Ebből 10 ezer m³-t saját fűrészüzemében dolgoz fel. Jelentős hagyománya van itt a fenyőtermesztésnek, erdőterületének 60%-a fenyő és az ERTI munkájának folyamánaképpen fenyőtermesztési rendszer alakul ki.

Mint kerületvezető, majd vágásvezető az erdészeti működési körébe tartozó Ruzsa község határában 1967 és 1976 között mintegy 50 ezer m³ fakitermelés irányítását, az anyag számbavételét, készletezését végeztem.

Munkaszervezési problémám különösen abban a vonatkozásában jelentkezett, hogy a koncentrált vágások több munkacsapatot számláló 10—15 fős létszáma több kerületből szerveződött és ennek megfelelően a vágásvezető erdész is általában három kerületnek, mintegy 6—8 ezer m³ évi fakitermelési feladattal irányítja. A fakitermelés tömelletti felkészítéssel ún. félkomplex munkacsapatokkal történt, melyek ERTI—1962 típusú közelítő kerékpárral és 5—6 főnként 2 db Styhl 051 AV benzinmotoros láncfűrészrel voltak ellátva.

Az erdészeti 1964-ben 12 ilyen 6 fős munkacsapatot szervezett a meglévő munkaerőből. A munkacsapatok száma 1976-ig 8-ra csökkent, de ezek optimális létszámban való funkcionálása is gondot okozott, amit csak részben lehetett ellensúlyozni megfelelő munkahelyi légkör megteremtésével, szociális gondoskodással, szocialista brigádok összetartó erejével, megfelelő keresettel, stb.-vel.

Pedig a fejlesztési alapnak erdőgazdálkodásra fordított része egyrészt a nehéz fizikai munka könnyítését célzó gépek, berendezések (pld. rakodás, szállítás) és nagymértékben a szociális ellátottság javítását (munkásszállítás, ebédszállítás, melegedők stb.) vagyis az utóbbi évek legaktuálisabb problémáinak megoldását szolgálta.

Mi munkahelyvezetők, mint a termelés közvetlen irányítói, nagy érdeklődéssel figyeljük mindazokat a szakmai megnyilvánulásokat, melyek a módszerváltozással kapcsolatosak. Jóllehet, a munkaszervezés tökéletesítése folytán az évek során a munka termelékenysége jelentősen nőtt és az 1960-as évek 0,20 m³/óra körüli termelékenységi mutatója 1976-ban már 0,35 m³/óra-t tett ki, mégis szükségesek voltak a következő próbálkozások a fakitermelés fejlesztése érdekében.

Hosszúfás fakitermelési rendszer felkészítőtelepi (MÁV rakodói) felkészítéssel. Fenyő véghasználatban kísérleti jelleggel nyert alkalmazást 1967-ben. Árbócrendszer segítségével történt a szálfák felterhelése nyerges gépkocsira. A szállítás távolsága 4000 m. A költségelemzés 1000 m³-re vonatkoztatva nem szolt a módszer gazdaságossága mellett. Szemléleti vonatkozások is hozzájárultak a próbálkozás abbagyásához.

Tő melletti darabolás, önjáró daruval máglyázás. 1976-ban történt ilyen próbalkozás a fizikai erő kímélése céljából. A nehéz választékok (pld. fafeldolgozási fa) rakásolása nem hanyagolható el a vágásrend kialakítása, valamint a rakodás, szállítás hatékonysága érdekében. Ez még közelítő kerékpár alkalmazása mellett is nagyfokú fizikai igénybevételt jelent. Míg a fadóntás, darabolás korszerű motorfűrészszel, a rakodás daruval történik, a kettő közötti művelet — közelítés — a fizikai erő teljes igénybevételét követeli meg. Az anyagmozgatás népgazdasági szinten állandóan fejlődik (pld. elektromos targoncák, konténerek, stb.), nem várthat magára a fakitermelésben sem e probléma megoldása. Az önjáró daruval való máglyázás hátrányát egyebek között abban láttam, hogy tőmelletti darabolás esetén nem biztosítja a műveletek folyamatoságát.

Szálfában vonszolás MTZ kerekes traktorra szerelt hidraulikus markolóval, véghasználatban, a vágásterület szélére. Darabolás után a hidraulikus markolóval máglyázás. Szállításnál felterhelés MTZ traktorra szerelt „KCR” daruval. Ez évben kezdődött ennek az alkalmazása.

Az eddigi eredmény akácokban:

5 fős munkacsapat 20 m³/nap = 440 m³/hónap = 5280 m³/év;

hagyományos módszerrel (töm. darabolás, ERTI kerékpárral közelítés):

5 fős munkacsapat 250 m³/hónap, 3000 m³/év.

Az élők munkára fordítás jelentős csökkenése mellett a költségelemzés adatai is biztatóak. A hagyományos módszernél kimutatható termelékenységnövekedés évi 4—5% volt, a belső tartalékok azonban fogynak, a fakitermelési feladat pedig nő, amit a jugoszláv—magyar cellulóz programmal kapcsolatos — az Ásotthalmi Erdészetet is érintő — termelészövetkezeti kezelésben levő nyár kitermelés is növel.

A módszer bevezetésének előnyei: a munkatermelékenység nő, a fizikai erő-kifejtés csökken, az eszközigény viszonylag alacsony, hazai, illetve KGST piacról beszerezhető gépeket alkalmaz. A szállítás meggyorsul és költsége csökken, a hullámtéren különösen előnyös a termelés ciklusos jellege miatt. A kérgezés gépesíthető. A munkavédelmi helyzet, a munkafegyelem javul. A vágásfelújítás késedelem nélkül elvégezhető. Jelentős még a szemléletformáló ereje, fejlettebb termelési rendszerek alkalmazására készít fel.

Az élőkészletnek optimális időben történő kitermelése nemcsak az üzemi előírások teljesítését jelenti, hanem fontos népgazdasági érdek. A túltartott erdő növedéke negatív előjelű, és emellett nem adja át időben helyét a bővített újratermelésnek. E gondolatok jegyében és az eddigi eredmény alapján — rontott akácokos kivételével — a Délalföldi Erdő és Fagazdaságnál üzemszerű alkalmazását indokoltnak tartom. Sikeres alkalmazásához minden szintű szakmai képzés, továbbképzés, ösztönző anyagi, erkölcsi megbecsülés szükséges.

A lapban megjelent tanulmányok szerzői: Eke István, dr. Fál Tibor MÉM Növényvédelmi és Agrokémiai Központ Gesztenyevédelmi Laboratóriuma, Zalaegerszeg; Gáspár—Hantos Géza főosztályvezető h. MÉM Erdészeti és Faipari Főosztály, Budapest; Héjja Endre erdésztechnikus, kerületvezető, DEFAG Erdészete, Ásotthalom; Izsó Mihály üzemi vezető ERTI Gépkísérleti Állomása, Budapest; Kiss Lajos osztályvezető h. Orsz. Vetőmag és Szaporítóanyag Felügyelőség Erdészeti Osztály, Budapest; dr. Kiss László tudományos főmunkatárs, ERTI, Sopron; dr. Lengyel György tudományos osztályvezető és dr. Halmágyi Levente tudományos főmunkatárs, ERTI, Budapest; dr. Pagony Hubert tudományos osztályvezető, ERTI, Budapest; dr. Speer Norbert vezérigazgató, ERDÉRT Vállalat, Budapest; dr. Szalay László kutató, Pécs; dr. Tóth József tudományos munkatárs, ERTI, Kecskemét.